

ABONAMENTUL

Anual . . . 28.— Cor.
 Semestral . . . 14.—
 Trimestral . . . 7.—
 Pe lună . . . 2.40 —
 Pentru România și străinătate:
 Anual . . . 40.— franci
 Telefon
 Pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

REDACȚIA

și
 ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrise nu se în-
 napolază.

ROMÂNUL

Okatootáia...

la prilejul procesului dlui Octavian Goga. —

Arad, 19 Mai.

În Ungaria sunt mai fericiți Români decât în România. Acesta este dictonul presei socialității ungurești de câte ori vine vorba de noi. Sunt mai fericiți fiindcă țaranii din Ungaria au o situație economică mult mai înfloritoare decât cei din Regat, în ceea ce privește clasele suprapuse, toate libertatea individuală cea mai largă. Și cum nu se poate insulta mai fără rușine pe un popor, decât în felul acesta. Adecă, cum? Al nostru pe lumea aceasta ar fi numai să mâncăm și să bem, să hălăduim de azi pe mâine, statisfăcându-ne trebuințele trupesti? Unde este sufletul nostru? Ce ne facem? Ori noi nu avem suflet? Și dacă avem, în suflet nu trebuie cultivat? Mâncăm și răspund Ungurii, iar dacă aveți nevoie să împrumutați-l pe-al nostru, că-l dăm gratis, fiindcă în Ungaria numai o singură țară poate să existe și aceasta este cea care crește. A, nu, o mai mare batjocură nici nu poate închipui. În felul acesta, dacă noi să rămânem Români, suntem reduși la nivelul animalelor cu chip de om, în felul acesta nu ni se dă posibilitatea să contribuim și la progresul civilizației umane prin însușirile noastre specifice, ni se răpește nota distinctă în concertul popoarelor. Și dacă ar vrea Ungurii cel puțin să ne împrumute ceva, n-ar putea. Dar nu pot, fiindcă n'au nici ei. Nu pot să ai bogăția sufletească a unui Heine și poți avea mărînimia și obrăznicia suverană de a-i dărui cuiva din sufletul tău jumătate,

fiindcă și așa îți mai rămâne deajuns. Heine spune undeva către iubita lui: dă-mi trupul tău, sufletul nu-mi trebuie, am eu deajuns, îți pot da și ție jumătate din el!... Dar chiar și dacă ar avea Ungurii atâta cât ar trebui, ca să poată da, dac'ar fi și ei un glorios popor mare, ca Francezii sau Englezii, noi nici atunci n'am putea să le primim darul, fiindcă, exceptând mândria noastră, noi nu putem să călcăm legile divine, ciuntind fiziologia omenirii, fiindcă noi avem mai multă înțelegere pentru cultură decât cultul popor unguresc...

Să ne înțelegem însă mai bine. În vremile din urmă, sub controlul sever și din ce în ce mai des al străinătății, o seamă de Unguri au început să se arate mai „îngăduitori” față de postulatele noastre culturale. Nu de mult chiar un ministru a avut bunăvoința extraordinară de a da o ordonanță care permite directorilor de școli de stat să ia în considerație și certificatele catcheților cari propun religia în limba maternă a elevilor. Mă rog, o ordonanță extraordinară care s'a trâmbițat în lumea largă și care a dat prilej atâtor slabi de-ai noștri să întrezărească o eră nouă de libertăți naționale. Nimeni nu s'a găsit să tragă vâlul de pe această cursă. Ungurii nici astăzi nu înceată de a ne cere sufletul și de a ni-l distruge dacă nu li-l dăm. Ordonanța nu era altceva decât o acoperire a marelui hoț înțeleptual ce se face prin școalele noastre. Un praf nici nu tocmai atât de des în ochii noștri și ai străinătății mai ales. Și astăzi, doar, ca și mai înainte același principiu stăpânește poporul unguresc întreg: nici o cultură pentru Valahi! Iată, aci este cazul piesei „Domnul notar”. Ce era această piesă? O operă de artă

smulșă din inima poporului românesc ardelen. Cuprinsul ei, țințele ei, sunt indiferente. Poetul Goga în formele artei a transmis eternității un colț de umanitate, după cum spunea și el cândva. Și-a făcut datoria lui de artist, care nu se așează la masă să scrie cu Codul Penal în mână, care își pipăie inima și-și cercetează mintea și astfel crează. Ieronim Blezu, Niculaie Borza, Traian Vălcău, Mitruț, popa Solomon, sunt oameni vii și inescapabili din punct de vedere artistic. Ei trăiesc, se învârtesc unul în jurul altuia, certându-se, iubindu-se, omorându-se, așa cum se ceartă, se iubesc și se omoară biclele ființe omenești din această lume. Greșeala lor pentru justiția ungurească nu este decât că ei sunt Români și creatorul lor încă este un Român — și ce Român! Unul care îndrăznește să reprezinte, atunci când face politică, intransigență până în ultimele ei consecvențe, o intransigență pe care a simțit-o și contele Tisza tocmai bine de curând, a putut s'o simtă. Dar greșeala aceasta este greșeala Dumnezeui, pentru că cine poate să fie vinovat dacă s'a născut Român și încă poet Român, care dacă vrea să scrie drame nu se poate duce în Japonia, după cum fac unii „naționali” poeți Unguri, nici nu se poate urca în lună. Poetului dramatic român îi este dată o anumită realitate peste care el nu poate să treacă, dacă nu vrea să treacă în afară de marginele artei, realitatea aceasta este ființa lui națională și a poporului său. Adevărul acesta îl cunoaște și poporul unguresc, fiindcă este un adevăr elementar, dar poporul unguresc nu vrea ca noi să avem o artă, nu vrea să permită existența unei culturi românești a cărei supremă manifestare este arta.

Giulillo.

(Din italieneste).

Era odată la Neapol un băiețel pe care-l numeau Giulillo, frumusețea grozavă. Avea un păr negru, o față oacheșă și niște ochi ca două diameante negre lucitoare. Giulillo era sdrăntăros și murdar și mai mult gol. Vara pescuia pe malul mării sau se arunca în apă după gologanii cari îi aruncau străinii în mare ca să-l vază când. Ziua și noaptea stătea pe malul mării, și se făcea corpul oacheș și lucitor ca de soare.

Iarna, cu ochii lacrimoși, cu nasul roșu, și mâinile vinete vârate în buzunarele pantalonilor, hoinărea prin mocirla stradelor lăturalnice, cu capul în jos și cu un coș de braț, căutând rămasășite din ce se arunca din case, cu gunoierii. În noaptea se adăpostea prin colțurile stradelor, unde era mai apărat de ploaie, de vânt și de gardiști, și dormea vârat pe jumătate în coș.

Mai de mult Giulillo nu era așa singur. Toată ziua stătea lângă mama lui, într-o casă dărăbănată, și se uita la ea cum lucrează la un rășnărit din care scotea fel de fel de ciucuri în toate culorile. Câte odată îi ajuta și el să chibărească ciucurii și să-i puie în cutii frumoase. Seara, după ce-l culca, mama lui se așeza iar la lucru, la lumina lămpii, și Giulillo, din pat, se uita la ea, până ce chipul mamei lui se amesteca cu chipurile visurilor sale.

Intr'o dimineață s'a deșteptat singur și în loc de mama lui a văzut lângă pat pe o femeie străină care căuta să-l mângăie. Și din dimineața aceea, tot singur a fost. De atunci strada i-a fost casa; coșul i-a fost pat, iar pâinea de toate zilele i-a fost cea pe care și-o câștiga cum putea. Și a crescut astfel, părăsit și în voia soartei, certându-se cu alți ștrengari-vagabonzi ca el, însă cu dorința de a fi iubit de cineva și gândindu-se mereu la lucruri frumoase.

Toate lucrurile colorate și lucioase îl fermecau. Toată vremea și-o petrecea la ferestrele bijutierilor, fără să priceapă valoarea lucrurilor ce vedea, până ce negustorii îl luau la goană.

Intr'o zi, în piazza Municipio, un englez l-a dat o liră, pentru că se dăduse de douăzeci de ori peste cap, și Giulillo, cu lira în mână, a intrat într'o prăvălie mare, și a cerut să-i dea „lucrul cela”, arătând un inel cu un rubin roșu ca focul.

— Haide, pleacă! — îi zise negustorul dându-l afară de ureche — ai venit aici ca să vezi ce este de furat? Ieși! Dacă te mai prinzi pe aici, te dau pe mâna gardistului.

Și negustorul, ajuns cu el în ușe, dădu un picior unui biet câne, care se adăpostise de ploaie lângă ușa prăvăliei.

Câinele sări cât colo chierlăind, dar nu fugi, ca și cum ar fi așteptat pe cineva să-l apere. Lui Giulillo i-se făcu milă de câinele părăsit și chinuit ca și el; l-a chemat și câinele s'a apro-

piat dând din coadă și uitându-se la el cu niște ochi înțelepți.

— Haidem! — îi zise Giulillo și câinele porni după el. Din acea clipă, s'au făcut prieteni și tovarăși.

Mergând, simți un miros plăcut de prăjituri, ce venea dintr'o cofetărie, și aducându-și aminte că are o liră în buzunar, zise câinelui:

— Ai vrea să mănânci o prăjitură?

Câinele dădu din coadă și lăsă capul în jos, par'că ar fi răspuns „da”.

— Atunci hai să-ți fac cinste.

Intră în prăvălie și ceru cinci prăjituri. Negustorul i-a cerut întâi lira, pe urmă s'a uitat la Giulillo, apoi la liră, în urmă o încercă cu dinții, o bătu pe marmoră și după aceea îi dădu prăjiturile și restul.

Iarna aceasta a fost foarte urâtă și a ploat aproape în fiecare zi.

Intr'o seară Giulillo mergea la vale pe Riviera de Chiaia gândindu-se că în ziua aceea nu mâncase decât o bucată de pâine veche ce i-o dăduse de pomană. Câinele se ținea după el, trist și gânditor. Mergeau amândoi pe lângă case, ca să se adăpostească de vântul și ploaia ce bătea rece. Băiatul pornise spre Torvretta, la un birtaș căruia din când în când îi curăța bucătăria în schimbul câtorva resturi de mâncare și un adăpost peste noapte. Și uitându-se la palatele ce se perdeau în noapte, și la ușile hotelurilor cari vărsau valuri de lumină pe strada pustie, Giulillo se gândea la lumea care locuia în ele și la copii cari trăiau

Poporul unguresc vrea să ne știe beuți și mâncați, cât putem noi din sărăcia noastră, pe care ni-o mai mărește și el după cât îi stă în putere, dar proști, fără suflet, întrucât nu l'am primi pe al lui. Aceasta este voința poporului unguresc. Dacă n'ar fi aceasta atunci s'ar supune adevărului fixat mai sus și ne-ar lăsa libertatea sufletească, ar deschide poeziile lui Petöfi, de pildă, și nu s'ar lega de anumiți paragrafi ai Codului Penal. Intr'adevăr, în Petöfi se găsesc o mulțime de poezii excepționale din punctul de vedere al legilor de stat. Acolo este bunăoară, cea virulentă diatribă împotriva regilor. „Spânzurați pe regi!”... este refrenul ei. Pentru ce nu se găsește un procuror ungur care să confişte volumul lui Petöfi. Se află prin toate bibliotecile școlare, Nu, aceasta nu o face justiția ungurească, fiindcă s'ar răscula întreg neamul unguresc împotriva ei, acuzând-o că se încearcă să restrângă libertatea culturală ungurească...

Și fiindcă suntem la exemplul lui Petöfi să ne oprim mai mult la el. Acest admirabil poet și luptător național, oricât de mult ar fi urât pe asupritorii poporului său, înțelegerea libertatea întreagă și pentru oricine, libertatea umană, căreia i-a închinat unul dintre cele mai frumoase imnuri. Și libertatea lui nu era decât libertatea așa cum o înțelegem noi, libertatea sufletului, producătoare de civilizație, de cultură. Intr'una din satirele sale, în cea intitulată „Okatootăia”, din acest punct de vedere, astfel vorbește: — Este o țară în lumea asta, o cheamă Okatootăia. E aproape de China și nu-i departe de Australia. China, vecina, tot mai dă semne de viață din când în când, numai ea, Okatootăia, stă vecinic pe loc ca o stâncă. În Okatootăia sufletul e un animal foarte modest, nu cere nici fân nici ovăș; se mulțumește cu ogrinji ca măgarii. Și dacă se întâmplă să se nască vr'un scriitor în depărtata țară, atunci să-și închidă dinții frumușel, într'un dulap, fiindcă în Okatootăia și așa nu poate să muște, va putea cel mult să înghită... Fericită țară, această Okatootăia, spânzurătorile sunt singurele „edificii” publice în ea...

Cine ar trebui să mai spună că „Okatoo-

tăia” lui Petöfi este Ungaria din patruzeci și opt și cine ar mai trebui să arate că din patruzeci și opt până astăzi numai Ungurii au ajuns să schimbe pentru ei actualitatea aprigei satire petöfiane. Incânt ne privește pe noi, am rămas vechii iobagi ai unei noi aristocrații mult mai puternice și mult mai feroce ca odinioară. Sufletul nostru trebuie să se mulțumească cu aceeaș măgărească mâncare, poezii noștri trebuie să-și facă aceeaș operație dentală, dacă cumva nu vrem să ne usuce osioarele spânzurătorile de sistem nou: temnițele ungurești. Noi și astăzi putem zice, traducându-l pe Petöfi, cu aceeaș amară ironie, sfârșindu-ne articolul cum își sfârșește el poezia:

Să trăiești mărită țară,
Preamărită nație,
Și încă mulți ani să nu suferi
De civilizație....

Mentalitatea unui renegeat: Vasile Mangra.

București, 18 Mai.

Prezența cunoscutului renegeat în capitala românismului de pretutindeni a stârnit cea mai legitimă indignare în toate păturile sociale, cu atât mai vădită cu cât încăpăținarea trădătorului Vasile Mangra a depășit orice limită, persistând prin atitudinea sa provocatoare să sfideze opinia publică românească prin participarea sa la prima ședință de deschidere a Academiei Române, fără să fi primit obișnuita comunicare din partea celei mai înalte instituțiuni culturale a tuturor Românilor. Ceeace este din cale afară de necuviincios, este faptul că renegeatul Vasile Mangra, îndrăznește să participe la prima ședință a Academiei, și după ce i s'a atras la timp atenția, că prezența sa constituie o revoltă permanentă în sufletele colegilor săi academicieni.

Dar mentalitatea renegeatului este foarte ciudată și se afirmă cu o încăpăținare, care a scos din răbdări nu numai firile cele mai expansive, ci și pe cei mai calmi și cuminți academicieni cari, constatând că obrazul trădătorului este prea gros și prin urmare nu înțelege disprețul cu care este tratat pe căile cele mai liniștite, a luat hotărîrea pe cât de fermă pe atât de patriotică, să excludă în unanimitate pe Mangra din

Academie și să-i comunice această hotărîre prefectului poliției spre a liniști spiritele care revoltate de îndârjirea trădătorului românesc din Ardeal.

Gestul academicianilor români a fost surprinzător de a da satisfacție întregii opinii care a făcut ovății dlui Dr. Istrati, dlui N. și celorlalți. Dl Dr. Istrati întrebând de cauză exclus Mangra din Academia Română răspuns:

Nici nu se putea proceda altfel cu un trădător al neamului românesc, care este eliminat din toate cercurile românești, cum din cea mai înaltă instituție culturală, a cărei scop principal e să lucreze pentru renașterea și propășirea tuturor Românilor.

Vasile Mangra nu este numai un renegeat, toți renegeții. Nu. Dânsul spre deosebire de alții, în perversitatea sufletului și a caracterului său, persistă a declara că este bun român din potrivă ceilalți fruntași români din țară cari alcătuiesc comitetul executiv al partii naționale sunt niște exploatare ai comunei mănăști de peste munți și altele.

Din acestea se poate deduce cu prisosință că Mangra nu este numai un renegeat, ci și un faimător de rând și o face sub masca de românesc.

Se știe de când e lumea că renegeții sunt mai primejdioși dușmani ai emancipării naționale și politice la popoarele străine.

Naționalitățile din Macedonia: Bulgarii, cii, Românii au avut renegeții lor, cari au făcut cu mai multă îndârjire împotriva realizării idealului lor decât înșiși stăpânitorii vârași.

Acelaș lucru se petrece azi în Albania unde promotorii mișcării insurecționare dreptate împotriva întregirii statului sunt toți renegeții de origină albaneză.

Dar cazul Mangra este cu totul deosebit de faptul, că susține că el simte încă românesc și vede mai bine chestia românească din țară și că în sfârșit politica lui față de Ungaria aceeași pe care altădată o ducea marele politician, Baronul Andrei de Șaguna, politica a revărsat atâtea binefaceri bisericesti, culturale și politice asupra elementului românesc din Transilvania.

Ca macedonean protestez cu toată încredința împotriva acestei aserțiuni a renegeatului Mangra care în nerușinata lui îndrăzneală compară pară cu Șaguna. Această comparație este o insultă adusă aceluși remarcabil bătrân stat, neîntrecut patriot și vrednic prelat, a fost mitropolitul Șaguna.

acolo fericiți și-și zicea că ar intra în una din ele ca rânduș numai să vadă cum se stă în casele bolerești și să guste din mâncările lor.

Gândindu-se așa, trecu pe sub o fereastră luminată. Curiozitatea îl împinse să se agate de zid și să se uite înăuntru.

Văzu o odală luminată de un polcandru bogat, și sub lumină, în jurul unei mese albe, scânteletoare de sticlării și de argintării, văzu mâncând o mamă, un tată și un copil cu părul creț, ce părea de aur. Un lacheu îi servea iar mâncările trebuie să fi fost minunate. Bărbatul vorbea drăgălaș cu nevasta sa, și aceasta se îngrijea mereu de copil, tăindu-i mâncarea în farfurie, potrivindu-i servetul la gât și mângându-l în urmă pe păr. Iar copilul o lua de gât și o săruta.

Lui Giulillo i se păru că vede raiul și cu toate că acolo mâncau, el își uitase că-i este foame, și i se părea că este și el în mijlocul acelor frumuseți, cari îi înveseleau sufletul. Dar ce-i plăcea mai mult, era capul bălai al copilului, ochii lui albaștri și fericirea lui. Ar fi vrut să-l aibă cu el să-l facă să se joace cu cănele său.

Dar deodată se simți smucit de haină și căzu din visuri pe pavagi: un gardist îl luă la goană cu cuvinte grosolane. Giulillo plecă binișor, frecându-și genunchii unde se lovise, cu gândul la ceea ce văzuse. Și pe când curăța bucătăria birtășului, și în urmă, când mânca lângă mașină rămășițele ce i le dase, tot se mai

gândea la odala aceea și la cei ce erau înăuntru.

De atunci, aproape în fiecare seară, Giulillo își făcea drum pe sub fereastra aceea ca să vadă familia mâncând și mai ales pe copilul cel bălai, pe care îl lubea. Dar într'o seară, copilul a văzut chipul bălatului la fereastră, și s'a speriat. Tatăl a deschis fereastra și l'a gonit, dar copilul auzind că și Giulillo era un copil ca și el, se rugă să-l cheme în casă și să-i deie de mâncare. Atunci tatăl trimise pe servitor să-i ducă ceva de mâncare, dar copilul, se duse la fereastră și spuse lui Giulillo să intre înăuntru împreună cu cănele său.

Tatăl l'a certat și a închis fereastra. Din stradă, Giulillo a auzit pe copil plângând și a simțit că-l lubește mai mult.

După câteva zile, n'a mai fost lumină în odale. Giulillo nu mai avea astâmpăr. În fiecare seară venea să vadă, și în fiecare seară se întrista. În cele din urmă își luă inima în dinți și întrebă pe portar.

— Și ce-ti pasă tie?... Dacă nu o ștergi repede, îți dau un picior de te duci d'a rostogolul.

Pentru prima oară în viața lui, Giulillo se întristă văzându-se bruftuit. Ieși în stradă, se razimă de zid, și începu să plângă. Portarul i se făcu milă; ieși după el și-i dete un ban ca să-l împace. Giulillo prinzând curaj, l'a mai întrebă odată.

— Pentru ce vrei să știi?

— Pentru că mi-e drag domnișorul.

— He; bietul domnișor! Este așa de bolnav, că cine știe dacă o scăpa.

Giulillo se ghemui lângă poartă și să plângă cu sughituri.

La miezul nopții, portarul văzu pe copil cu cănele sub fereastra domnișorului, dar în coș.

— Du-te de te culcă. O să răcești.

— Nu-mi pasă. Aici sau în altă parte pot să te iau înăuntru....

— Tu nu ai casă?

— Eu nu am casă.

— Tată, mamă, nu ai?

— Am numai cănele.

— Sărman copil! Imi pare foarte rău că pot să te iau înăuntru....

— Nu face nimica; sunt bine aici.

Portarul dete din cap, și intră înăuntru. După două zi, spuse tatălui copilului bolnav.

— Dacă o mai veni, să-i dai aceste douăzeci de lei de la ta copilului meu — zise tatăl portarului — du-i câțiva bani.

Giulillo venea în fiecare seară. Portarul spunea cum merge copilul, iar el făcea pe nevădit sub fereastra lui. Își zicea: dacă voi auzi că copilul și plâns, nu voi muri și eu?

Intr'a opta noapte, pe când Giulillo dormea sub fereastră, a stat ploaia și au ieșit din casă dar a început să bată un vânt așa de rece, bietului copil îi înghețară halnele pe el. Giulillo văzu pe mama lui cum era în

...când Mangra va perzista să rămâie rădăcină pe care apucase încă de acum să nu va reveni la adevăratele sentimente, n'are voie să pomenească nici numele Mangra, nici a urmașilor acestuia, nici a aceluia care azi infruntă cu bărbăție toate cataclismele deslănțuite de sferile conducătoare ale imperialismului asupra martirilor românismului în frumosul Ardeal.

...înăpăținarea trădătorului Mangra pe lângă disprețului și revoltei generale a avut să ne ofere o dovadă plauzibilă și de spontan cum se afirmă solidaritatea națională a unui neam întreg, când este în joc demnitatea românismului.

...Sperăm că în viitor renegatul Mangra va sări să intre în gaură de șarpe, ca să-și rușineze arginții lui Iuda, decât să-și facă apariția în societate de Români. Pyrrhus.

APEL CĂTRE FRĂȚII DIN REGAT. Doi elevi dela facultatea de medicină din Cluj au fost eliminați fiindcă au trimis o telegramă de aderență Ligii Culturale cu prilejul manifestărilor ei recente. Numele lor este: Lazar și Mihail Mitrea, amândoi bunii studenți de medicină. Am dori ca frații noștri din Regat să se ingrijească în o formă oarecare de soarta Ligii. Nu ar putea Liga Culturală să le câștige burse pentru a-și continua studiile în străinătate? Ar fi un păcat să-l lăsăm pe acești tineri români cu carierile nimicite din cauza nebuniei șovinismului unguresc încuibat în sanctuarul științei. Ei în modestia lor n'ar să creadem, cu succes.

Nou atac împotriva naționalității noastre. Știe că ministrul instrucțiunii a dat ordin ca manualele din clasa a VI-a elementară să se scrie acum înainte cu asistență polițială și să se termine terminarea acestei clase elevilor să li se dea un „absolutor” (végbizonyítvány). La asistența forurilor noastre bisericești se îngăduie ca acestea certificate școlare să fie tipărite în două limbi: ungurească și românească. Ministrul însă s'a răzgândit și văzând supărarea părinților acum a dat o nouă ordinațiune, prin care scoate din vigoare pe cea dintâi și dispoziție ca certificatele de pe cl. a VI-a elementară să se dea și în școalele noastre românești exclusiv în limba maghiară. Iată un nou ucuz maghiarizat în binecuvântata eră de împărțire a contelui Tisza. Noi însă credem, că escocpii români vor interveni cu ultima energie și vor protesta împotriva acestei noi șovinistici a șovinismului maghiar. Așteptăm rezultatul lor.

...parcă ar fi vrut să-i vorbească, dar nu se putea din cauza unei răni; pe urmă se făcea că era rănit, și nu putea să răsuflă.

...în minutul acela, servitorul domnișorului îl deteptă. Copilul scăpase, intra în convalescență, aflase că Giulillo făcea de gardă sub ferestrele sale, și voia să vie sus la el.

— A plecat! — îi spuse tatăl său, uitându-se în fereastră, dar copilul nu a crezut, s'a dat din pat să vadă și el, și atunci tatăl a trimis servitorul să-l aducă. Dar bietul Giulillo era lăsat și nu mai putea să vorbească. Servitorul a trebuit să-l ducă sus pe brațe, iar cănele se scurgea după ei urlând.

...Așa l'a văzut copilul și l'a fost așa de milă de Giulillo, că l'a luat de gât de nu mai puteau să se despartă. Însă Giulillo, cu toate îngrijirile pe care și-au dat, nu și-a mai revenit în simțiri: nu mai avea viață decât în frumosi săi ochi negri, și cari se clătea fericirea că este în brațele prietenului său.

...Cea dintâi și cea din urmă fericire a unui copil părăsît...

„Bukov, călăul Săcuilor”. În legătură cu incidentul lui Mangra în București și brodat pe un articol apărut de curând în ziarul „Times” din Londra, în care corespondentul său balcanic atacă vehement pe regele Carol pentru pretinsa nedreptate ce li s'ar face Bulgarilor din teritoriul anexat — „Budapesti Hirlap”, organul inspirat de guvernul maghiar, publică sub titlul de mai sus în numărul său de azi un prim articol, din care ne mărginim să dăm în rezumat câteva pasaje:

— Menționând corespondența din „Times” împreună cu insulta adusă lui Mangra — scrie numitul ziar — avem impresia că atât România oficială cât și cea neoficială e beată de o încredere sălbatecă în puterea sa. O beție care nu cunoaște legi umanitare și morale adoptate de toată lumea. Acel spirit domină acolo oficial, care se manifestă și pe stradă; aceasta trebuie să o știe monarhia.

— România e creațiunea monarhiei habsburgice, care l-a ținut mâna când încă nici nu se știa de existența ei. Dar aceasta nu am făcut-o pentru România să insulte pe prietenii patriei noastre și să ocretească pe dușmanii ei. O astfel de Românie e incorectă pentru noi; **neexistența ei e pentru noi chestiune de viață.** Cazul lui Mangra ne-a dovedit-o aceasta pe deplin și acum trebuie să procedăm energic, dacă nu se poate cu buna, atunci cu **toată puterea monarhiei...**

— Precum nu putem suferi lângă noi o țară veșnic nepăciuită, tot astfel nu vom putea satisface aspirațiunile valahe dela noi, cari au tendința să facă provincie valahă din o parte milenară a țării noastre. Nimeni nu crede că Românii ar fi superiori în cultură Maghiarilor, prin urmare la ce să fim indulgenți față de ei?

— Răsboi de exterminare împotriva Românilor, cum au pornit ei împotriva Bulgarilor, noi nu vom porni, **deși sunt în Ungaria numeroși bărbați de stat cari urgitează aceasta.** Dar ne vine să dăm drept celor cari pretind că numai acelor cetățeni să li se dea drept electoral, cari vor jura credință regelui maghiar. Dacă României e permis să-l califice de trădător pe un bun patriot al nostru, atunci Ungaria cu atât mai vărtos e îndreptățită să-i excomunică pe aceia cari nu i se supun. Oricum se va aranja afacerea cu Mangra, noi trebuie să luăm astfel de măsuri de apărare.

— Regele Carol să caute să ușureze situația Bulgarilor oprimați în mod barbar, ca țara lui să poată sta lângă Bulgaria; totodată să aranjeze și afacerea Mangra în chip multămitor!

Până aci articolul în chestie. Pentru înțelegerea titlului („Bukov, călăul Săcuilor” — piesă teatrală cu subiect din 48, de pe timpul invaziei rusești) autorul explică, că Săcuții sunt de a se înlocui cu Bulgarii iar în locul lui Bukov trebuie pus regele Carol, respective guvernul român. Acestea se spun în prim articolul de azi al organului semioficial al guvernului maghiar. **Audiat et altera pars!...**

„Numai românește”... Ziarele ungurești locale se burzuluiesc că doi culegători tipografi români, dnii **Emanuil Epescu și Leon Muntean**, dela tipografia „Concordia” la examenele de alegători de ieri, n'au voit să scrie și să cetească ungurește, deși știu. Pentru ce această supărare? Legea dă acest drept și dacă bravii noștri culegători tipografi și-au exercitat dreptul lor nu are nimeni nici un motiv să încruntă din sprâncene. Dar nu, ziarele ungurești locale sunt obicinuite să privească în muncitorii români din Arad un fel de ceață desnaționalizată ori cât ar fi de adevărat în parte, în general nu este însă așa. Ar fi, de altfel, și trist ca tocmai elita muncitorilor noștri, culegătorii tipografi, să se depărteze atât de mult de naționalitatea lor, în urma legăturilor lor de organizare, încât să-și denege dreptul limbei lor, pe care o răspândesc și ei în fiecare zi, alături de muncitorii cu condeiul.

Mangra la... Berlin. Primim astăzi o telegramă din Berlin, de următorul cuprins: **„Când vine Mangra să ne anunțe. Un grup de studenți români”.** Aceasta însemnează că tinerii noștri dela universitatea din Berlin i-ar face aceeaș primire ca și colegii lor din București. Nici nu ne indoim. Numai cât Mangra nu se duce la Berlin. Drumul lui nu merge mai departe de Budapesta. Dar chiar și dacă s'ar duce până în

capitala Germaniei s'ar îngriji el să nu dea față cu bravii noștri studenți naționaliști. Berlinul e mare și poate că i-ar putea ascunde și păcatul lui...

Nouă lege, noi nelegiuiri!
Notarii refuză certificatele.

Preterașii își bat joc de limba românească.
Din 500 alegători 354 respinși, în cercul Ighilului!

Primim la redacție dela bărbaiții de încredere al partidului nostru și dela corespondenții noștri o mulțime de dări de seamă, despre ne mai pomenitele abuzuri, ce săvârșește administrația împotriva alegătorilor români. Le dăm fără comentariu, — strigă faptele în deajuns — și păstrăm materialul pentru o interpelație în cameră.

D. Dr. Ștefan Chiriloviciu, avocat, bărbatul nostru în Ilia de Muraș ne scrie:

În cercul nostru electoral pentru cercul pretorial Ilia azi s'au ținut examenele cu cei știutori de carte. — Ca să vedeți ce nedreptăți și volnicii s'au săvârșit din partea administrației îmi țin de datorie să vă raporta despre decursul așa-numitei examinări.

Comisiunea examinătoare a constatat din protopretorele, pretorele și **dascălul ungar** dela școala de stat. **Adecă aici, unde ținutul întreg e românesc nu s'a luat în comisie un singur român, nici măcar învățătorul nostru confesional din loc.**

Oamenii fiind desorientați nu au știut ce documente au să aducă cu ei, când vin să se anunțe, dar extrasul de botez totuș l'a adus fiecare și așa pretura i-a admis pe toți la examen. S'au insinuat **650 de alegători cari toți au avut și darea corespunzătoare și etatea de 30 ani.** Protopretorele l-a citat pe toți în aceeaș zi, adică pe ziua de azi la examen.

Având oamenii numai estrasele de botez i-am îndrumat, că la examen să aducă cu sine și atestate dela antistia comunală, că sunt cetățeni ungari.

Oamenii s'au și dus pe la notari, însă partea cea mai mare a notarilor sub diferite pretexte nu le-au extradat atestatele. Unii ziceau, că nu-s gata, alții, că fără plată și fără timbru de 1 cor. nu le extradau etc.

Oamenii azi s'au prezentat în număr complet și comisiunea examinătoare dimineața la orele 8 a început examenele și cu extrasele de botez numai, ceea ce e de sine înțeles, căci și acel extras dovedește, că e cetățean ungar și atestatul ce se extradează despre examinarea respectivilor nu se introduce decât numele, locuința, — și ziua, luna și anul nașterii al alegătorului, dar nu și aceea că e cetățean. — La 9 ore însă **protopretorele** a publicat, că cei cari nu au adus cu sine și atestat comunal, care dovedește în special, dacă cineva e cetățean ungar, nu se vor admite la examen.

Au fost mulți, cari aveau cărțile militare și licențele de meserie (ipargazolvány) — cari dovedesc pe deplin cetățenia respectivilor și totuș nu l-a admis la examen.

Înzădar a fost intervenția și protestarea noastră! Deși **protopretorele pe toți îi cunoștea**, nu l-a admis la examen.

Examinarea o făceau în grupe de 12 persoane, însă nu le-a spus, câți vor fi examinați azi, ci a lăsat să steie oamenii toată ziua înalntea preturii. — Celor examinați nu le-a extradat atestatele, ci le-a zis să vină seara la 6 ore, că atunci se va publica rezultatul. Până seara la 6 ore au examinat 100 persoane, atunci au publicat rezultatul, însă nu a declarat nimica despre aceea când se vor examina aceia, cari azi nu au venit la rând.

La examen protopretorele (am fost de față la câteva grupuri) cetea **repede o propoziție lungă și oamenii aveau să o scrie.**

Se înțelege, că așa o zicere lungă și complicată nu o poate ținea în minte nici un student dela universitate, nu un om simplu. **Iar dacă oamenii cereau să o mai cetească**

odată, o mai cetea de 2—3 ori, însă tot repede, să nu o poți înțelege, așa că nici unul nu putea să scrie zicerea întreagă dictată.

La cetit lua niște gazete românești și le dădea să cetească

publicațiile cele scrise cu litere mărunte a diferitelor firme și puneă pond pe aceea să cetească numirile boheme etc. încălcite a firmelor, iar textul regulat al publicațiilor nu lăsa să se cetească!!! Din cele 100 persoane examinate, cu apucăturile acestea a primit numai 38 și numai acestora le-a extradat certificatele. — Deși toți acei supuși examenului știu bine cetii și scrie, căci noi înainte de examen l-am examinat separat.

Puteți vedea din cele comunicate cum se respectază și cum se aplică legea de satrapii administrației și la câte șicane sunt expuși bieții noștri țărani, cari și-au pierdut 3 zile scumpe de lucru degeaba din bunăvoința administrației. Suțele de alegători s'au depărtat acasă revolțai și scârbiți până în adâncul inimei lor!

Vă rog să dispuneți ca domnul deputat Pop să interpeleze în cauza aceasta și să ceară dela ministrul de interne, că aici în cercul Ilia să se compună o altă comisiune, în care doi membrii să fie români, căci toți alegătorii sunt români. Și deoarece oamenii au venit pe nimica în 3 rânduri la Ilia comisiunea aceea să plece din notariat în notariat și acolo să examineze alegătorii, ori această comisiune nouă să se trimită pe lângă comisiunea care face listele electorale și cu această comisiune împreună să umble dela notariat la notariat examinând mai întâi oamenii în privința scrisului și cetitului și apoi să compună comisiunea listele. — În această comisiune nouă pe lângă protopretorele ca președinte să se denumească ca membri Nica Savu învățătorul confesional din Ilia și Dumitru Datca vicenotar în Ilia.

Și după legea aceasta nouă suntem cu totul expuși la șicanările administrației, — ba încă mai mult decât după legea veche.

Cu deosebire stimă

Dr. Chiriloviciu,
advocat.

NOTA REDACȚIEI. Inolm apelul Biroulul Central, către bărbații de încredere să ducă la examene manuale obligator. Cartea de cetire, din clasa 6-a primară!

Tot d. Dr. Chiriloviciu ne pune la îndemână scrisoarea de mai la vale, primită de dânsul:

Domnule advocat!

Aseară la 5 ore p. m. s'au prezentat la oficiul notarial din loc și în fața martorilor Ioan Cosma I. Seratim și Ioan Crișovan următorii: Boldura Florea și Alba Roman din Visca, precum și Indrei Ioan, Zugrav Ioan I. Vasile, Modre Aron, Trifan Simion, Modre Angel, Jurca Partenie, Popa Aron, Sirb Roman, Homorodean George, Hedrea Dumitru, Cosma Nicolae, Popa Toader, Boie Pasc, Popa Sim, Sorinca Ioan, Modre Siminic, Sorca Toader I. Moise și Sorca Partenie I. Moise, toți din Vorța. Ei au pretins extradarea documentului de identitate în scopul de a se supune examenului.

Notarul cercului a refuzat extradarea acelu document sub cuvânt că-i trebuie de fiecare bucată 1 cor., taxă de scris și 1 cor. timbru.

Timbre în sat nu sunt, dar și altcum atestatele numite pe cât știu eu sunt scutite de ori ce taxă și timbru. Oamenii sărmani sunt sperați și înfuriați, căci notarul l-a trimis la solgăbirău după *nu știu ce sedule* etc. adică dela Ana la Calafa și termenul e trecut. Toate se fac, ca și această fărâmitură de drept să li se ia.

Te rog fă toți pașii de lipsă, ca dreptate să li se facă, căci datorința lor era să bată toba și să spună oamenilor la timp, ce documente le trebuie — iar nu acum când nu mai e timp de a face cele pretinse și când notărășeli sunt capabili de ori ce abuz și nelegiuire ce se poate închipui.

Vorța, la 2 (15) Maiu 1914.

N. A.

P. S. Cei de sus nu merg azi la Ilia neavând documentul necesar.

(NOTA REDACȚIEI. Să se supună negreșit la examen în fața comisiei de descripție! Despre gratuitatea documentelor am publicat o ordonanță ministerială!)

Din cercul Ighiului.

Correspondentul nostru din acest cerc ne comunică deadreptul grozăvii — documentate. Avem la îndemână

textele originale scrise de candidații de alegători, împreună cu adnotația „comisiei”! Se vor arăta și la locul competent.

La examenele din cercul nostru începute la 11 n. l. c. obișnuitele apucături ale guvernului s'au simțit.

Ținuta preoților nu a fost chiar îndestulătoare, neatrăgându-le credincioșilor în deajuns atenția asupra marelui însemnătăți ce au examenele, și nedându-le lămuriri în deajuns. Părintele Magda din Sărd, și-a înțeles chemarea și nu a pregetat a-și conduce oamenii lui pe un timp nu chiar plăcut, la locul de examinare, venind ca un căpitan înaintea trupei. Părintele Circa și-a făcut asemenea datorința. Părintele Andrea junior, pare a se fi interesat și dânsul.

S'au prezentat o mulțime de Români din toate părțile, însă nu cu ținuta lor voioasă ca de obicei. Pășeau domol, îngrijorați. L-am întrebat pe unul ce-a fi pricina? Mă-a răspuns:

„Ei dle! cum nu i fi năcăjit și cum i avea voie bună, când putere și voie de luptă ai, locul nu lipsește, dar niște jigărae de cubicăși proști te ține în clește cu mâinile legate prin violența lor, fără să poți face măcar o singură dată ceiace vrei și ce ai putea. Apoi știți, nu mi-ar fi năcaz, când ar fi un popor mare, brav, de care să ne temem, dar ei... o mână de oameni! Păcat că suntem din fire prea îngăduitori, ne mângăiem cu atât, că Dumnezeu nu lasă cucuta să crească până la ceriu, ci toamna o uscă fără sământă de dai-Doamne. Apoi lasă că vine vremea lor, nu-i departe ciazul, când scapă ei frânele din mână, apoi păți-vor mai rău decât cucuta!” Cu lacrimi în ochii altădată blânzi, dar acum înflăcărați, urmă omul meu:

„Nu lasă bunul Dumnezeu să piară subjugății vrednici de trăit, și nu lasă Dumnezeu ca batjocoritorii să trăiască în veci liniștiți, căci Dumnezeu întoarce de roată!”

Am rămas pătruns de vorbele îndesate a bietului moșneag albit de bătrânețe, cum mă uitai la mâinile înscortșate de coarnele plugului, tremurând mereu, ca frunza de goron. — Mă gândeam: „Cum vor purta ușor aceste mâni condeiul în fața pretorelui, care pândeste pricinile de-a respinge!”

„Ne-am despărțit, fără să îmi aduc aminte, că ar trebui să îl întreb de nume, și de unde e.”

În comisia examinătoare a fost învățătorul Avram din loc, tânăr, bun român, dar cam slab de energie. Nu-i de condamnat, căci nu a fost cu noroc să aibă cine să-i verse energie în sânge. A mai fost în comisie și notarul din loc, unul „Bungerdean”, cică român și el, dar ce folos, când lui i-e mai tare de simpatia pretorului, — care a fost președinte — decât să fie mai cu inimă către naținea căreia tatăl său i-e preot. (Prin noi înșine vreau să ne bată dumnealor — nu o simți părinte Mangra?! — N. Red.)

Pentru acei, cari nici cu certificat nu vor avea drept de vot, notarul și pretorele le „vota”, certificatul.

Pe ceilalți însă îi lua cu atât mai aspru!!!

Ca vii documente alătur deocamdată numai trei scrisori de ale examinațiilor.

Tekintetes Föszolgabiro urnakoz gyelek 19 16.

Tiszteltetel jelentem legessegem megjavut sigy katonának berukoltak.

Maradok Tiszteltetel Goldberg Adolf.

1) E a unui ovreu de pe valea Ampoiului. Critica comisiei: Avram (precum spune: din batjocură) o clasifică de bună; notarul o cetește și fără observare o primește; pretorele de asemenea. Evreul primește certificat.

2. Un țaran român, al cărui nume sper că îl aflui mai târziu din lista compusă pentru examen a scris următoarele rânduri:

„Tomna când strugurii sunt destul de bine copți, să culeg viile! Culegători taie strugurii cu un cosor”.

Nota: pretorele trage cu creion roșu peste al treilea l din viile, 353, face semnul întrebării.

Când învățătorul Avram a protestat contra respingerii deoarece ortografia românească nu e stabilită pretorele i-a spus cu mândrie: „az elnök szava dönt!”

Prin comparația acestor două texte să dă de gol mișelia. Sau necunoașterea ortografiei maghiare? Ar trebui să fim mândri, că un pretore și un notar cunoaște mai bine ortografia și limba română, decât cea a statului... Sunt curios însă ce ar zice Apponyi, când ar primi dela careva pretore o scrisoare pe calapodul lui Goldberger: „Tiszteltetel jelentem legessegem megjavut sigy bandájába be rukolhatok.

Maradok tiszteltetel Csuka Domokos Járás fozszolgabiro.”

Aci se observă o nouă apucătură: Pretorele nu pe oameni, să iscălească, ci pretinde să pună numărul din listă! Astfel face aproape imposibil trolul, și de aceea nu vă pot comunica numele natului.

3. Bătrânul Teodor Marcu, de peste 70 de ani așa:

In vremele cele dintâi ale creștinătății când prigonia cumplită pe cei ce credeau în domnul Isus Christos intrun Orasiei din Azia mica

Învățătorul Avram zice către părintele Andreanor: „Uite, o scrisoare de mână tremurată ca a de stră”. Părintele: „Ei! aș fi fecior, dacă aș putea așa de bine!”

Notarul însă nu o primește, și pretorele lasă de, ca president. Moșneagul respins, se îndepărta, zicând în gândul său:

„Așa să v'lajute Dumnezeu, și așa să ajungeți răsul nost, cum m-ați făcut de ris pe mine!”

Sute de cazuri aș putea să vă spun, unde noștri au fost tratați atât de neomenos. Iată câteva texte respinse:

Lupta de la Mohacs. Cât de puternică au fost sub rejele Matea! atâta de slabe au devenit după via lui Boerii cei mari au volt — Trutia Andrei (cu proprio frumos).

In ve vremile cele Dintii ale creștinătății când gâni prigoneau cumplit pe cei ce credeau în Nostru Isus christos. Intru un orășel din Azia mica-Gavrila Joan.

Lupta de la Mohacs. Cât de puternică au fost Supt rejele Mateia atât de slab a devenit după lui Boleri cei mari au volt — Lup Dumitru. (Scrisoare litera mari Supt și Schab, etc., fiind aceste cuvinte ceperi de rânduri noi”. N. Red.)

Pretextele de respingeri sunt felurite. Până la aceea se acată pretorele, că accentele pe și i făcute numai cu puncte sau cu jumătate de semne. Scrisori frumoase, după ce puteți vedea din cele mise, sunt excepționale deoarece ortografia e românească... Dar oamenii de peste 60 ani de unde să noască ortografia cea mai nouă? (La redacția noastră se pot vedea textele originale! N. Red.)

Cu astfel de proceduri au isbutit firește ca din 500 de anunțai să dea certificat numai mai la 146 de însi, iar pe ceilalți să-i respingă!!!

Maghiari s'au înștiințat în total 4 însi, adică Jupânu Goldberger, prin urmare cei respinși zicând numai Români, căci cei 4 Maghiari, restul ei, la stăruințele învățătorului Avram, nu numai îi trimis și textele Maghiarilor, dar pretorele le-a dat în buzunar! Nu știu ce vrea cu ele.

Românii de pe valea Ampoiului, vre-o 30 de însi cari au înaintat rugare prin advocatul Dr. Ion și alți 20, din comuna Teina, au fost respinși și vânt că au întârziat.

Așa s'au petrecut la noi lucrurile.

Ighiu, 18 Mai 1914.

Nota Redacției. — Aveți grijă să se supună din nou la examen, în fața comisiei pentru descripție listelor. Au drept, și cei ce au „căzut” acum la examene.

Ce-i cu clubul Român din comitatul Bistrița-Năsăud??

Primim următoarea scrisoare:

Onorată redacție!

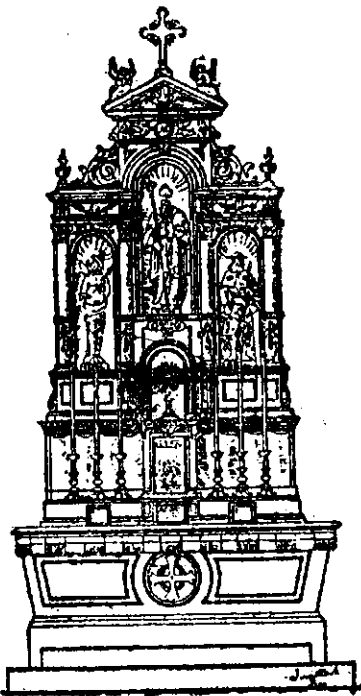
In comitatul Bistrița-Năsăud suntem peste 1000 Români dintre cari 75% știu scrie și cetii și au prin școale românești confesionale, fundamentale școlare, școale bune cu un trecut istoric, ce de ani au servit de model și altar națiunii. Numai în comitatul Bistrița între 5000 Români avem aproape 1000 mâni cari știu scrie și cetii destul de bine și cu stare foarte bună. Cu regret trebuie să spun că partea clubului român până în prezent nici o mână nu s'a luat pentru îndemnarea poporului la punerea examenelor pentru câștigarea dreptului de alegător.

Ba unul dintre fruntașii intelectuali s'a exprimat nu e mare lipsă de a face examene, pentru că din recensului de dare Români tot nu pot ajunge alegători. La aceasta trebuie să răspundem cu tot respectul Domnia Sa nu e bine informat, pentru că dintre mâni din Bistrița 60—70% sunt oameni foarte tuiți cari se bucură de averi destul de frumoase și lângă acestea sunt aproape toți și meseriași, adică lângă economie fiecare mai are și o meserie și dare directă dela 20—40 cor., (meseriașilor li se dare mai puțină. N. R.) prin urmare pentru omul nu e greu de a-și câștiga dreptul de alegător, dacă însă din partea noastră se lucră foarte puțin pentru câștigarea acestui drept.

Su 1920

Szubotha István

maștră de construcție de altare și de aurire artistică
Budapest, VIII., Hunyadi-u. 26 sz.

Orn. prețimi gr. ort. și gr. cat. lucrări de sculptură, iconostase, altare, amvoane, fântâni pentru locaș, cociugul Domnului, stațiri, icoane, scaune duhovnicești. Lucrări de aurire și pictură executată artistic de la cele mai simple până la cele mai decorate. Primește spre renovare și pictură iconostase și altare vechi. — Prețurile nu am în vedere proiecte artistice și prospecte convenabile ser-se gratis. — Pentru primirea lucrărilor merg la fața locului pe cheltuiala proprie.

È în interesul fiecăruia

că înainte de a-și cumpăra țesătură de sârmă, țesătură pentru garduri și matrașe de sârmă de oțel, să ceară prospect dela singurul preparator de lucrări de sârmă

Fischer Testvérek

fabrică de țesătură de sârmă și țesătură pentru garduri

Arad, József-főherceg nr. 8.

(vis-a-vis de biserica evang.). Vă veți convinge că aici veți putea cumpăra cele mai bune și mai ieftine țesături de sârmă. Fabrica: str.

Kossuth nr. 73.

(F1 1866—25)

VITĂ AMERICANĂ ALTOITĂ

He 1429

precum și vită americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. CASPARI

(Nagyküllő vm.)

Medias. — Medgyes.

Serviciu conștințios

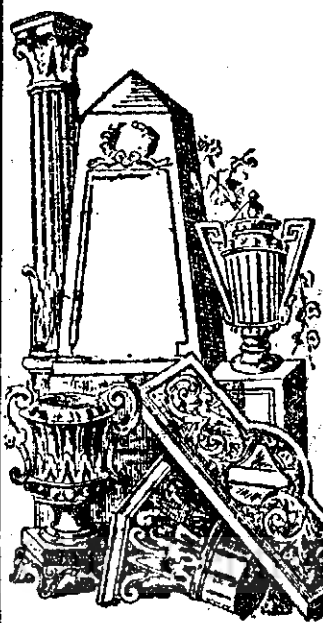
Soluri garantate.

Catalogul se trimite la cerere gratis și franco. În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în scris sau verbal dela dñii proprietari cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absolută încredere ce o pot avea în firma de mai sus.

Délczeg Pál

PIETRAR

BISTRITA, (vis-à-vis) de cimitirul evanghelic.

Atrage atențiunea on. public din loc și provincă asupra magazinului de

PIETRE MORMANTALE

și atelierului de pietrărie. — Bogat asortiment de monumente mormantale de marmoră de Carrara, granit, sienit, porfir, labrador etc. Execută totfelul de lucrări de pietrărie și sculptură în piatră, după orice desen, precum în monumente mormantale, s. Trepte, cruci pe lângă drum și lucrări de piatră pentru clădiri în stilul cel mai frumos și modern. Renovarea și aurirea monumentelor vechi mormantale se execută prompt și ieftin. — Prospecte și deseneuri la dorință trimet gratis și franco. — Renumita mea firmă să nu o confundați cu alte firme similare. (Na 1347)

Prima fabrică de instrumente muzicale a lui

FRANZ FROHMAN

LUGOS, strada Bonnáz nr. 10.

Depozit bogat, și foarte bine sortat de violini artistice noi și vechi și pentru școală, citară, clarinete și instrumente de suflat, harmonice și părți de instrumente etc., precum și armonizarea (incordarea) pianelor o execută excelent.

Gramofoane, plăci, asortiment bogat. — Corzi (strune) în strâmtă cu ton curat pe lângă garanță. — Reparaturile se execută conștințios și artistic. (F 1316)

Premiat Expoziția internaț. de modă, Paris 1911; Grand Prix și med. de aur Expoziția univ. din Roma 1911; Grand premiu și medalia de aur

La

„Croitoria universală”

I. PETRAȘCU

SIBIU, Str. Cismădiei 30

Telefon nr. 172.

: Croitorie civilă și militară :

Mare depozit de stoffe engleze și indigene, precum și totfelul de articole militare. (1845—30).

CELE MAI EXCELENTE

CEASURI DE TURN

(Pa 2103)

execută din oțel, fier și aramă precum și repararea precisă a acestora pe lângă garanță.

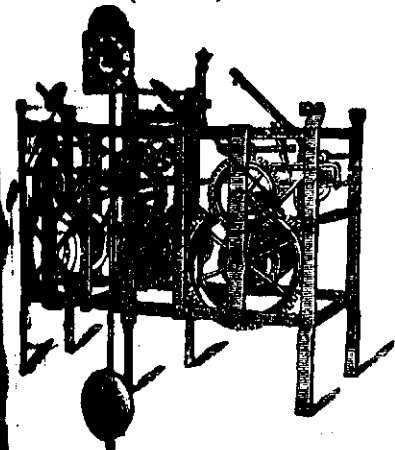
Papp Kálmán

fabricant de ceasuri pentru turn

Temesvár-Gyárváros, Fő-u. 34

— Prospecte gratis. —

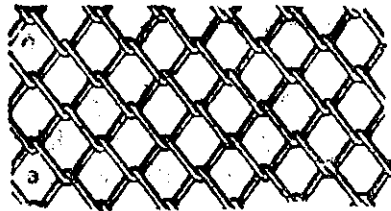
La dorință merg pe cheltuiala mea la fața locului.

Folos puțin, circulație mare.

Fabrica Első szabadkaí sodronyszövő fonó- és vasszerkezeti gyár in Szabadka

execută și expediază grabnic țesături de sârmă în 6 și în 4 colțuri, matrașe în cadre de lemn și fer, sâțe, ciururi și țesături de Rabitz, sâțe și ciururi gata.

(Bu 1875)

Ciururi pentru nisip și pentru apărarea contra schintellor. Foiu pentru biserici, ferestri de fer și scutitoare de ferestri și totfelul de lucrări în această branșă.

Prețurile și lucrările mele sunt afară de concurență.

Cereți-mi oferte.

Inselarea exclusă.

BRADOVKA GYULA

văpsitorie de haine, curăţitorie chimică
şi fabrică de spălat în aburi.

:: KASSA. ::

Se curăţă sau se văpseşte cât se poate de frumos, haine de iarnă, blănăril, haine de dame; bluse, toalete de bal.

Jachete de piele decolorate, se văpsesc într-o culoare închisă trairică.

Gulerile şi manşetele, se curăţă şi se fac albe ca zăpada fără clor.

In cazuri de dollu, se văpsese imediat hainele în negru.

Firma pune mare preţ pe expediarea cât se poate de repede şi punctual pe postă şi în provincie.

Odăjdii bliserceşti, broderiile se curăţă frumos şi cu multă îngrijire. Ba 1283

Kutsera István

Instalator de **SZABADKA**, Vesselényi-u. mori 667 sz.

Execută şi instalează aranjamente complete de mori şi fabrici în provincie. Face planuri singur ori după model, construieşte maşini pentru mori şi pentru fabrici precum şi clururi pentru bucate, elevatoare, curăţitoare, de arpăcaşi şi site pentru alcalii; străformează după plan propriu sau modele prompt şi conştiinţios, mori şi fabrici Magazin permanent de modele pentru lucrări de orice branşă. Planuri şi prospecte gratis. Pentru comande în provincie merg la faţa locului pe cheltuiala proprie. TELEFON: 279.

INGINER CAROL GRAEFF,

birou tehnic şi întreprindere de instalaţii
Bistriţa, (Besztercze) str. Ungur nr. 25

Execută lucrări pentru iluminatul central cu electricitate, baterii de electricitate, curent slab, apaducte şi canalizare, în orice mărime şi execuţiune. — Liferează motoare, maşini industriale, transmisiuni, aparate medicale şi pentru semnale, fiere de călcat cu electricitate, aparate pentru încălzit şi fert. — Execută schiţe, proiecte prospecte şi socoteli de rentabilitate.

Magazia permanent de totfelul de lampe electrice şi material de instalaţii.

Proiecte, prospecte şi socoteli de rentabilitate gratis fără obligaţiune.

Plătiri în rate! — Ca 1849 **Condiţiuni favorabile de plătere!** Plătiri în rate!

Pentru lucrările executate garanţie pe mai mult ani. — Întreprinderea aceasta nu e provizorie.

FISCHER BÉLA,

fotograf,
FĂGĂRAŞ — (FOGARAS),
piaţa cetăţii.

Preţurile fotografiei cele mai moderne, mări de fotografii familiare, grupuri şi tablouri după orice fotografie veche, cu preţurile cele mai ieftine. Execut cărţi postale cu fotografii, fotografii pe porţelan pe pietri monumentale, după orice fotografii. Pi 1845

— Comandele din provincie se execută prompt şi conştiinţios. —

FRANZ SEEMANN

ceasornicar, prăvălie de oroloage

Sibiu-Nagyszeben, str. Turnului (Saggasse) 30.

Oferă on. public din localitate şi provincie prăvălia sa de

ceasuri şi bijuterii,

unde pentru cele mai ieftine preţuri se pot procura ceasuri de buzunar, de părete şi sculătoare precum şi totfelul de bijuterii şi inele de logodnă.

Pentru ceasurile cumpărate şi reparate la mine ofer garanţie. (Se 1588) Reparaturile se execută cu specialitate.

IN ATENŢIUNEA DOAMNELOR

Pielea frumoasă a feţei e condiţia principală a frumuseţii. Fiecare damă nutreşte această dorinţă ferbinte, dar, regret, luându-se ele după reclamele alarmante, rămâne numai cu dorinţa. — Cea mai bună dovadă despre bunătatea unui articol este faptul că este el de răspândit. — Bunătatea neîntrecută a preparatelor dr.-lui Sihulsky o dovedeşte, afară de numeroasele scrisori de recunoştinţă, faptul că anual expediem în toate părţile ţării şi în Europa, dar şi în Asia şi America avem numeroşi muşterii, cari comandă deodată sute de pachete, pentruca să facă economie cu cheltuielile de expediare.

Preparatul renumitului dr. Sihulsky nu conţine materii vătămătoare; întrebuinţarea acestui aparat îndepărtează

pistruiete, petele, sgrăbunţele, luciarea feţei şi roşaja feţei.

Preparatele dr.-lui Sihulsky, şi anume: *alişe pentru faţă, cremă de mătase, săpun, pudră de mătase, apă pentru faţă*, sunt pentru întrebuinţare de noapţe şi ziua.

!!! Feriţi-vă de imitaţii. Preparatele adevărate sunt numai cele pe văzute, pe tegle şi pe împachetarea externă, cu fotografia şi inscripţiunea dr.-lui Sihulsky!!!

Alişe pentru faţă de dr. Sihulsky	ser.	1-40	fl.
Săpun " " " "	"	—70	"
Apă " " " "	"	1-40	"
Cremă de mătase " " " "	"	1-30	"
Pudră " " " "	" (în orice culoare)	1-20	"

Cosmeticul lui Puky pentru mâni, deşi e preparat nou, se bucură de mare trecere, şi ca stare cel unicul preparat, care chiar şi mânilor celor mai neglijate le dă culoare albă ca zăpada şi roşă pielei o face ca de catifea. Modul de întrebuinţare se găseşte la fiecare sticlă. Preţul 10 fl.

Pentru îngrijirea părului **spiritul pentru păr „Capillor“** care împiedică căderea părului oferim, reaşă părului şi ca un adevărat nutromânt al rădăcinii părului, împiedică chelia. — Modul de întrebuinţare se găseşte la fiecare sticlă! Preţul 1 cor. 20 fl.

„Regenerator pentru păr“ roşă părului cărunţ culoarea originală Preţul 2 cor.

Comenzile peste 10 cor. se expediază franco.

Preparatele mai sunt de vânzare la:

Farmacia MEZEI şi ALEXANDER în Kassa

Scrieţi adresa corectă. — Comenzile se expediază imediat Me 1236 Discreţia e asigurată.

SZABÓ KÁLMÁN,atelier artistic p. pic-
tarea sticlei și mozai-
curi de sticlă venețiană

Budapest, VIII., Mária-utca 24. sz.

(Sa 2128)

Pregătește în stilul cel mai modern **ferești colorate** pentru bi-
serici în execuție simplă și artistică pe lângă prețuri moderate. — Mai departe eșteptuiește: —

mozaicuri venețiene de sticlă

icoane pentru altar, ornamente și statuete pentru pereți în exe-
cuție artistică din material venețian. — Modele și prospecte tri-
mite gratuit. — La dorință se prezintă și în persoană pentru luarea
lucrărilor în primire.

prima fabrică ardeleană de matrațe,
de sârmă, de stofă, de sârmă pentru
garduri și matrațe cu coardă.

Cluj (Kolozsvár)

Egyetem-utca 7 și Petőfi-utca nr. 13.

(Le 1788)

Oferă țesături de
sârmă, garduri și
porți de gală pen-
tru grădini, păduri,
vii, morminte etc.,
sârmă pentru gar-
duri la curtea de
galițe, matrațe de
sârmă cu prețuri
convenabile, deja
dela 30 fil. în sus.
Prețurent ilustrat
cu provocare la
ziarul acesta se tri-
mite gratis și franco.

ATENȚIUNE!

Izvoarele naturale de apă fierbinte 36—37°
C. care conțin apă minerală, pu-
cioasă recomandată de medicul expert
în contra reumatismului, jun-
ghiuri, morburii de os, peie și
alte morburii. Izvoarele se află de pe timpul
Turcilor, dar acum s'au aranjat din nou
foarte luxos și cu toate comoditățile mo-
derne recerute se vor deschide cu 1 Iunie
a. c. st. n.

Băile se află în Alveza (Hunyad
megye) într'un jur splendid în alvia Cri-
șului alb încunjurat de munții Apuseni în
mijlocul pădurilor cu un parc frumos și cu
o climă foarte sănătoasă; fiind apărată
de vânturi și praf. — Atât pentru bolnavi
cât și pentru sănătoși loc de distracție foarte
acomodat.

Înainte parcului splendid al băilor se
opresc motoare a liniei ferate Arad-Csanád
care circulează de 8 ori la zi.

Muzică bună românească, care concer-
tează zilnic. Culină și beuturi bune cu pre-
țuri moderate. — Corespondență în orice
limbă. — Abonamente se roagă a se în-
semna și înainte la direcțiunea băilor din
Alveza (posta în loc). (Di 2133)

Direcțiunea.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (bănelo) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții
în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra
accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospecte, ta-
rife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și, ca legături — pot fi primite
oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare
fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

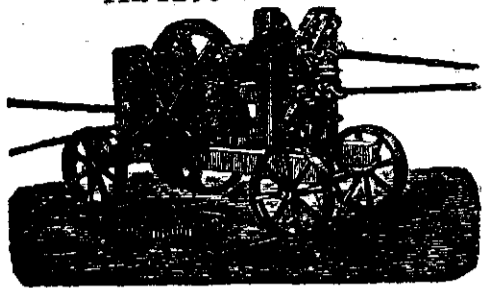
Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BE-
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TOBONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Jozseffőherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”).
Ba 240—156) Telefon nr. 860

Agentură principală: IULIU ROȘESCU, Cluj (Kolozsvár), Kossuth L.-u. 26.

Agentura principală Lugos, la filiala „ALBINA”.

Ha 1877

Mașini **funării** și unelte ca specialitate de
pentru ani îndelungați se execută
solid în fabrica de mașini

ADAM HAUK

APATIN. UNGARIA.

Cu modele stau cu plăcere la dispoziție.

Ba 1405

Cele mai bune oroloage, cele mai solide și cele mai
moderne juvaerice atît pe bani gata, cît și în rate pe
lângă chează de 10 ani cu prețuri ieftine, încredințată cu
mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungară

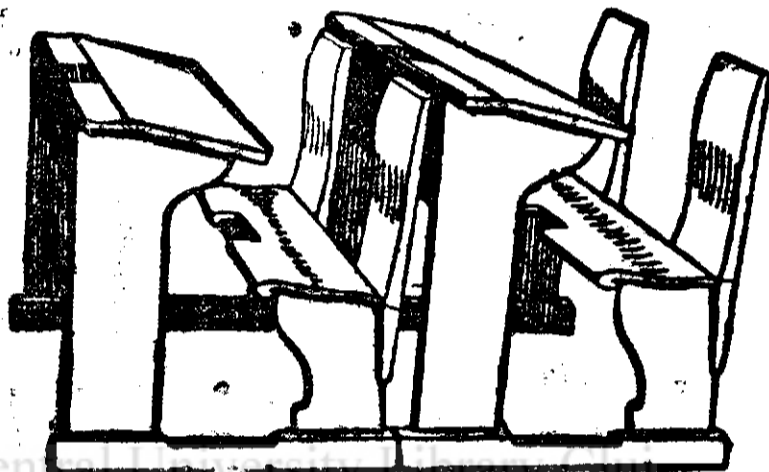
Brauswetter János,
orologier în Szeghedin (SZEGED).

Cățalog cu 2000 chipuri se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer
cu provocare la ziarul „Românul”, (adecă scrisă că a costă
anunțul în „Românul”).

Correspondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

CORNEL JUCU

mare stabiliment
pentru aranja-
mente moderne
de școale și bi-
serici.

LUGOS,

strada Hunyadi nr.
11 și str. Cervin 9.

Telefon 24.

Ja 782

Telefon interurban 604.

Telefon interurban 604.

Agentura

principală exclusivă a renumitei fabrici de motoare R. H.
LISZTER & Co. Ges. M. B. H. London (Anglia).

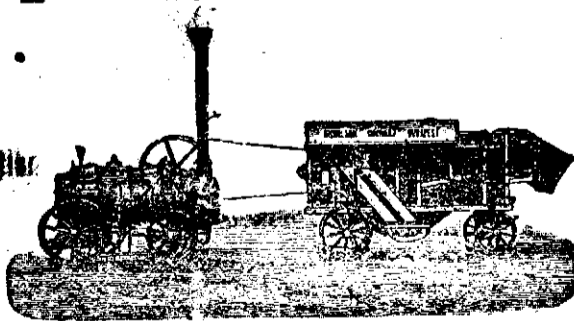
Cele mai noi motoare de benzină, absor-
bitoare de gaz și motoare cu ulei brut.

Garanță deplină.
Consumație puțină de benzină.

Manuare simplă.
Durabilitate extraordinară.

Fără perturbări în lucrare.

GARANȚA
deplină p. imblătît
și pentru puterea
de lucrare.

CONDIȚII
favorabile de plă-
tire (pe mai mulți
ani).

Schimb de motoare și batoze uzate.

FRAȚII BURZA

cea mai mare firmă românească,
magazin de motoare, mașini de imblătît
și totfelul de mașini agricole.

A R A D, Piața Boros Béni Nr. 1. (Casa poprie).

Celor interesați le servește
cu explicații și prospecte.

În scopul de a lega afacerea merge în per-
soană pe obiectivul proprie la fața locului.

Cereți gratis marele preț-curent ilustrat.

Mare magazin de vehicule și mașini de imblătît cu aburi.